

ШИШКОВ Д.Ф.,

*аспірант спеціальності «Журналістика»
Запорізького національного університету;*

МИРОШНИЧЕНКО П.В.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики,
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ІТАЛІЙСЬКА КІНОХРОНІКА 30-Х РОКІВ ЯК ЗАСІБ ПРОПАГАНДИ ФАШИЗМУ

Розквіт авторитарних режимів у першій половині 20-го сторіччя докорінно змінив життя глобального суспільства. Європейські держави опинилися на перехресті трьох панівних ідеологій того часу: комунізму, нацизму та фашизму, чий лідери будували новий світовий порядок на засадах імперських амбіцій. Італія не стала винятком. Там головою уряду понад двадцять років був Беніто Муссоліні – Дуче італійського фашизму. Після триумфального Маршу чорносорочечників на Рим він отримав посаду прем'єр-міністра, що дало йому змогу згодом зосередити владу навколо себе й усунути політичних опонентів.

Фашисти досконало розуміли потенціал кінематографу як засобу пропаганди населення. Однак їх здебільшого цікавив новинний складник кінострічок. Вони хотіли повністю контролювати інформаційний простір, тож не дивно, що в країні, де рівень неписьменності перевищив 35%, кіно стало найвпливовішим каналом зв'язку [7].

Муссоліні особисто зацікавився фірмою, що мала назву «Sindacato Istruzione Cinematografica». Її засновником був журналіст Лучано Де Фео. Розпочавши роботу 1924 року, студія знімала німі короткометражні фільми, що супроводжувалися освітніми інтертитрами та торкалися загальних наук. З Дуче Лучано познайомився під час фільмування репортажу про політика. Так, оператор фірми зняв Муссоліні за роботою в Палаццо Кіджі. Короткометражка отримала назву «Dove si lavora per la grandezza dell'Italia» («Де ми працюємо заради величі Італії») та демонструвалася на широкий загал улітку 1924 року в Неаполі. Її показ разом з іншими стрічками студії виявився цілком безплатним, чим привернув увагу населення [1].

Кінохроніка отримала позитивний відгук від самого диктатора. 1925 року його уряд провів рекапіталізацію фірми, перейменувавши її в Istituto

Luce. Слово «Luce» у назві означало акронім від «L'Unione Cinematografica Educativa», себто «Союз освітніх фільмів». Студія швидко стала головним рупором фашистської пропаганди. Її продукція, крім етнографічних та освітніх фільмів, загалом складалася з новинної кінохроніки. Дійшло до того, що спеціальним указом влада зобов'язала показувати ці «newsreels» перед основними сеансами художніх фільмів [6, с. 8]. Проте, для сільського населення уряд облаштував «cinemobili» – спеціальні фургони з проєкційним обладнанням, що могли дістатися до найвіддаленіших регіонів Італії [5, с. 5].

Зняті на плівку репортажі ввійшли до новоствореного кіножурналу «Giornale LUCE». Він почав виходити 1927 року, а вже 1930 кінохроніка супроводжувалася звуковою доріжкою. Студія випускала п'ять новинних випусків на тиждень. Кожен з них тривав близько 10 хвилин і складався з кількох сегментів хронометражем одна-півтори хвилини [2, с. 4]. Особливо часто вони виходили в середині 30-х років, коли Італія розпочала бойові дії в Ефіопії. Саме тоді потреба в пропаганді була на найвищому рівні [7].

Короткометражки тих часів наголошують на жахливому стані жителів Африки. Так, оператор спеціально знімає крупним планом хворих людей, їхні вражені кінцівки, аби потім показати, як італійські лікарі самовіддано лікують автохтонів, тим самим приносячи цивілізацію в регіон. У воєнних репортажах від Лусе глядач ніколи не стикається з жахами війни, які б торкалися італійських солдатів. На плівках вони – героїчні колонізатори, готові піти в бій заради Італії та Дуче [7].

Муссоліні постійно з'являвся на кадрах кінохроніки. Крім участі в офіційних заходах та поїздках країною, він також був в образі людини, що має безліч хобі і провадить здоровий спосіб життя. Як приклад, в одному з сегментів ми бачимо, як диктатор перестрибує на коні через перешкоди, перемагає опонента у фехтуванні, катається на лижах та навіть пілотує літак. Цим пропаганда намагалася показати його першим серед людей, найдостойнішим лідером нації [7].

Однак навіть старання найкращих пропагандистів країни ніколи не гарантують успіху. 1943 року оточення Муссоліні усуває його від влади, і збудована ним система обертається проти нього. Диктатор ще сподівався на реванш, коли за допомогою німців утік до окупованої ними території й утворив Італійську соціальну республіку, проте всі зусилля були марними. Партизани стратили політика 28 квітня, а вже 2 травня маріонеткова держава припинила своє існування [7].

Документалістика була на озброєнні фашистського режиму, однак вона не врятувала його від краху. Правління Муссоліні є яскравим прикладом того, що мистецтво, а разом з ним і технологічний процес, є

серйозними важелями впливу на маси. Завдяки архіву Luce Films у нас є можливість побачити, як саме кінематограф може сприяти підміні понять та одурманенню суспільства. Сотні фільмів назавжди зберегли дуалізм тієї епохи на півдні. Там вона і залишиться.

Список використаних джерел

1. Documentari S.I.C. (1924-1926). URL: <http://surl.li/tnjwn>
2. Forgacs D. Fascism and Italian Cinema. The Italian Cinema Book. Edited by Peter Bondanella. London : British Film Institute and Palgrave Macmillan, 2014. P. 1–17.
3. Gundle S. Mussolini's Dream Factory: Film Stardom in Fascist Italy. New York : Berghahn Books, 2013. 336 p.
4. Hay J. Popular film culture in Fascist Italy: the passing of the Rex. Bloomington : Indiana University Press, 1987, 280 p.
5. Porra G. The role of the documentary films in the Italian fascist regime. Helsinki : University of Helsinki, 2018. 9 p.
6. Reich J., Garofalo P. Re-viewing Fascism: Italian Cinema, 1922-1943. Bloomington : Indiana University Press, 2002. 384 p.
7. The dawn of propaganda in cinema. URL: <http://surl.li/tnjwc>